

MEMO AAN DE RAAD

Aan : Gemeenteraden Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond

Van : College van burgemeester en wethouders

Datum :

Onderwerp: Aanvullende memo verlenging pilot Opzet Taalhuizen BMW E 2018

Het college biedt u hierbij deze memo 'Verlenging pilot Opzet Taalhuizen BMW E 2018' aan als aanvulling op het raadsvoorstel.

Opzet taalhuizen en deelname partners

Er zijn verschillende ketenpartners betrokken bij de opzet van de taalhuizen in BMW E, zoals Stichting Biblionet Groningen, Stichting Lezen en Schrijven, het Noorderpoort, Stichting Werk op Maat, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Vluchtelingenwerk, MJD, Humanitas, Werkplein Ability en overige partners binnen de BMW E-gemeenten.

Het doel van een taalhuis is om laaggeletterden een passend aanbod te kunnen doen op het gebied van taal. Het taalhuis richt zich met name op laaggeletterden tot taalniveau 2F die het maximale leerniveau hebben behaald en voor wie het zinvol is om de geleerde kennis te behouden en te blijven oefenen. Daarnaast biedt het taalhuis mensen de gelegenheid om andere basisvaardigheden te leren zoals bijvoorbeeld rekenen en digitale vaardigheden.

In het taalhuis is een taalcoördinator die laaggeletterden adviseert bij de keuze van een geschikt taalaanbod. Als blijkt dat de laaggeletterde nog niet het maximaal haalbare niveau heeft bereikt en wel leerbaar is, dan zal de laaggeletterde worden doorverwezen naar het ROC voor deelname aan een passende cursus. Dit is bijvoorbeeld een cursus lezen of schrijven, zodat een hoger taalniveau alsnog bereikt kan worden. Als blijkt dat de laaggeletterde het maximaal haalbare niveau heeft behaald maar gemotiveerd is om te blijven werken aan taal, rekenen of andere basisvaardigheden dan wordt de laaggeletterde een passend aanbod gedaan binnen het taalhuis. Daarnaast kan een laaggeletterde worden doorverwezen naar één van de andere activiteiten die worden aangeboden door de verschillende partners, zoals bijvoorbeeld het taalcafé (Humanitas) of een cursus Klik&Tik of Digisterker (Biblionet).

Het samenwerkingsverband binnen BMW E bestaat uit de gemeenten, stichting Lezen en Schrijven, Biblionet, het ROC (Noorderpoort), Vluchtelingenwerk, de MJD, Humanitas, stichting Werk op Maat, Werkplein Ability en overige partners. Er is een stuurgroep en een werkgroep ingericht voor de opzet van de taalhuizen en alle partners nemen hier aan deel.

Stichting Lezen en Schrijven

Stichting Lezen & Schrijven (SL&S) is op 27 mei 2004 opgericht door H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden en wordt gefinancierd door drie ministeries, te weten OCW, VWS en SZW en door donaties vanuit samenwerkingspartners. SL&S heeft meer dan 900 samenwerkingspartners.

SL&S is ervan overtuigd dat iedereen in Nederland moet kunnen lezen, schrijven, rekenen en kunnen omgaan met een computer. De stichting maakt daarom laaggeletterdheid onderwerp van gesprek bij publiek en politiek en ondersteunt in het hele land honderden gemeenten, instellingen, bedrijven, docenten en vrijwilligers bij het organiseren van scholing.

SL&S heeft vier speerpunten:

- Kennis verzamelen en delen over laaggeletterdheid.
- Iedereen die niet goed kan lezen, schrijven of rekenen scholing bieden om dit alsnog te leren.
- Actief werken aan het voorkomen van laaggeletterdheid door onder andere (voor)lezen te stimuleren bij kinderen en ouders.
- Zo veel mogelijk mensen ervan bewust maken dat 1,5 miljoen Nederlanders laaggeletterd zijn als het gaat om lezen en schrijven en 2,5 miljoen wanneer ook digitale vaardigheden worden meegerekend.

Uitvoering

SL&S ondersteunt gemeenten die een taalhuis willen opzetten door middel van voorlichting, bieden van basistrainingen, het bieden van een vast contactpersoon, bieden van foldermateriaal en het aanbieden van de taalmeter.

Vanuit de SL&S is het mogelijk het screeningsinstrument Taalmeter gratis in te zetten om mensen op laaggeletterdheid te testen. De Taalmeter is een online tool waarmee organisaties op een snelle en eenvoudige manier mensen op het spoor kunnen komen die mogelijk moeite hebben met lezen. De Taalmeter kan niet het taalniveau testen en bepaalt niet het exacte niveau van geletterdheid. Wel geeft de Taalmeter een goede indicatie of iemand mogelijk een taalachterstand heeft of laaggeletterd is.

In het taalhuis worden vrijwilligers ingezet als taalcoach, taaltrainer, voorlezer, taalmaatje om de laaggeletterden te begeleiden. Daarnaast worden zij ingezet als begeleider bij de andere basisvaardigheden, zoals rekenen en digitale vaardigheden. SL&S biedt gratis basistrainingen aan voor het opleiden van de vrijwilligers. Na het volgen van deze training kan de vrijwilliger gratis beschikken over het lesmateriaal van SL&S. Dit lesmateriaal is geschikt voor laaggeletterden van verschillende niveaus.

Aan de inzet van SL&S zijn geen extra kosten verbonden voor de gemeenten.

Noorderpoort

Het Noorderpoort levert de coördinator van het taalhuis in de gemeente Eemsmond voor 6 uur per week. Deze taalcoördinator heeft een onderwijsbevoegdheid. Omdat dit taalhuis al sinds april 2017 bestaat, is gebleken dat dit aantal uren voldoende is en zal dat worden voortgezet in 2018. Hiervoor wordt voorgesteld vanuit de gemeenten een bedrag beschikbaar te stellen van maximaal € 20.000.

Daarnaast wordt vanuit het Noorderpoort de taaltoets aangeboden. Dit is een instrument waarmee het taalniveau en het exacte niveau van laaggeletterdheid kan worden gemeten. Aan deze taaltoets zitten echter wel kosten verbonden. De kosten voor inzet van de taaltoets kunnen in principe worden betaald vanuit de educatiemiddelen die beschikbaar zijn voor 2018. Wanneer je dit instrument echter voor veel mensen in gaat zetten, zal dit geraamde budget wellicht worden overschreden. Daarom is het advies van SL&S om eerst de gratis Taalmeter in te zetten om te bepalen of iemand laaggeletterd is en om pas wanneer inderdaad blijkt dat iemand laaggeletterd en leerbaar is de taaltoets van het ROC in te zetten om het exacte taalniveau te bepalen.

Verder is het mogelijk om via het Noorderpoort gebruik te maken van het reguliere aanbod cursussen (lezen, schrijven, taal, rekenen, NT2) dat wordt aangeboden door de gemeenten vanuit de educatiemiddelen. Dit aanbod is geen onderdeel van het taalhuis maar sluit hier wel goed op aan. De coördinator kan mensen doorverwijzen naar het Noorderpoort voor deze cursussen. Dit gebeurt echter alleen wanneer een aanbod van het Noorderpoort ook echt passend is. Uitkeringsgerechtigden kunnen gratis deelnemen aan deze cursussen en niet-uitkeringsgerechtigden betalen eenmalig een bedrag van € 47,50.

MJD

MJD is een actieve partner in het taalhuis. In 2017 is gezamenlijk besloten dat de vrijwilligers van het taalhuis onder de MJD komen te vallen. De MJD heeft toen wel aangegeven dat dat zij voor de ondersteuning en begeleiding van deze vrijwilligers onkosten zal maken die niet zijn meegenomen in de begroting van de MJD. Deze onkosten worden gemaakt voor het aanvragen van een Verklaring Omtrent Gedrag, reiskosten, de vrijwilligersvergoeding, administratie, waardering en verder ontwikkeling van de vrijwilligers. Daarnaast worden er onkosten gemaakt door beroepskrachten van het MJD voor bijvoorbeeld het doen van de eerste intake, het bijwonen van informatiebijeenkomsten en overleggen en het bieden van begeleiding (vooral wanneer zaken niet goed lopen). De MJD heeft aangegeven in 2018 maximaal 80 vrijwilligers te kunnen begeleiden en vraagt hiervoor een subsidiebedrag van € 20.000,- van de gemeenten. De MJD zal dit budget daarnaast zelf aanvullen met een eigen subsidieaanvraag bij 'Tel mee met Taal' ten bedrage van € 14.000,-.

Daarnaast biedt MJD de taalcoördinator voor de taalhuizen BMW E voor 20 uur per week. De taalcoördinator is een goed gekwalificeerde HBO'er en heeft een onderwijsbevoegdheid. Deze taalcoördinator is afgelopen jaar één van de drijvende krachten geweest bij de opzet van de taalhuizen en was eerder in dienst bij het Noorderpoort. Het Noorderpoort kon haar in 2018 echter geen contract meer bieden omdat zij haar maximaal aantal tijdelijke contracten had doorlopen en het Noorderpoort geen mensen meer in vaste dienst

mag nemen. Het taalhuis wil haar voor de duur van de verlenging van de pilot opzet taalhuizen BMW E graag behouden en ze valt daarom nu onder de MJD.

De taalcoördinator heeft onder andere de volgende werkzaamheden:

- Verantwoordelijkheid voor opzet taalhuizen BMW E
- Geven van trainingen
- Houden van intakes
- Matches maken tussen vrijwilligers en klanten
- Netwerk samenwerkingspartners onderhouden
- Klanten doorverwijzen
- Presentaties verzorgen
- Voorlichtingen geven
- Communicatie taalhuis verzorgen
- Maken gezamenlijk uitvoeringsplan taalhuis 2018

Hoeveel uur de coördinator aan de trainingen besteed hangt af van het aantal vrijwilligers dat zich meldt. Tot nu toe zijn dat er ruim 60. Iedereen krijgt een persoonlijke intake en de training beslaat 4 dagen in vier weken tijd. Een trainingsgroep is afhankelijk van het aantal aanmeldingen per keer, maar bestaat idealiter uit ongeveer 8-10 personen. Staat ook in het lijstje hierboven.

De verwachting is dat in de loop van de tijd een aantal taken van de coördinator overgenomen kunnen worden door goed getrainde vrijwilligers en dat in de toekomst het aantal uren voor de coördinator naar beneden kan worden bijgesteld.

Het voorstel is om voor de taalcoördinator een bedrag beschikbaar te stellen aan de MJD van € 50.000 voor 2018.

In totaal wordt er aan MJD dus een bedrag van € 70.000 beschikbaar gesteld voor de taalcoördinator en het begeleiden van de vrijwilligers.

Biblionet Groningen

Biblionet Groningen levert een senior adviseur in de stuurgroep en een eigen medewerker sociaal domein in de werkgroep van het taalhuis. De senior adviseur is betrokken bij het vormgeven van beleid voor laaggeletterden alsmede de stichting L&S. De adviseur vindt en verbindt samenwerkingspartners op provinciaal niveau waar op lokaal niveau weer voordeel mee behaald kan worden. Ook is de adviseur eindverantwoordelijk voor een project om laaggeletterden achter de voordeur te bereiken. De medewerker sociaal domein neemt zitting in de werkgroep en op lokaal niveau vindt en verbindt deze medewerker mogelijke samenwerkingspartners. De adviseur is samen met de taalhuiscoördinator mede verantwoordelijk voor de communicatie van het Taalhuis. Communicatie gaat altijd in overleg met de deelnemende partners. Tevens organiseert de adviseur activiteiten in het Taalhuis zoals poëziecafé, taalwandelingen, activiteiten in de week van de alfabetisering enzovoort. Ook kan de adviseur doorverwijzen naar andere producten van de bibliotheek die van belang kunnen zijn voor de verdere ontwikkeling van de laaggeletterden.

Voorzieningen die Biblionet aan het taalhuis biedt:

- Inrichting en ruimte taalhuis
- Collectie, boeken en materialen
- Op taal gerichte activiteiten
- Een groot netwerk en preventie voor 0-18 jaar (VVE, onderwijs, CJG en de programmalijs 'leven lang leren')
- Verschillende licenties, zoals bijvoorbeeld voor de cursussen Klik en Tik en Digisterker. Tevens biedt Biblionet allerlei programma's die bijdragen aan de basisvaardigheden (lezen/schrijven/rekenen/digitale vaardigheden, financiële vaardigheden, gezondheidsvaardigheden, sociale/juridische vaardigheden)
- In afstemming met partners invulling geven aan de spreekuren binnen de Taalhuizen
- Preventie: op het gebied van preventie heeft Biblionet erg veel kennis in huis over leesbevordering en informatievaardigheden. Dit mondt uit in advies op maat en veel projecten en programma's die bijdragen aan het tegengaan van laaggeletterdheid en ontwikkelen van leesplezier.
- Biedt taalhuisvrijwilligers en klanten onderdak bij Biblionet Groningen

Biblionet heeft de kosten voor bovenstaande werkzaamheden opgenomen in haar begroting 2018.

Humanitas

Humanitas heeft bij aanvang van de opzet van het taalhuis aangegeven dat zij geen actieve rol kan spelen in de begeleiding van de vrijwilligers omdat zij op dat moment geen nieuwe projecten meer mochten starten (inmiddels is deze situatie weer veranderd). Om die reden is er toen voor gekozen om de vrijwilligers van het taalhuis te laten vallen onder de MJD. Humanitas heeft aangegeven wel een rol te kunnen spelen bij het werven van vrijwilligers omdat zij vrijwilligers hebben die ook wel geïnteresseerd waren in een rol als vrijwilliger in het taalhuis. Beide zijn goed met elkaar te combineren.

Daarnaast biedt Humanitas het taalcafé in de Blauwe Schuit in Winsum. Een taalcafé is wezenlijk iets anders dan een taalhuis. Een taalcafé is meer een ontmoetingsplaats voor mensen die zelf willen oefenen met het Nederlands. Mensen komen hier samen om met elkaar te praten, elkaar te helpen met formulieren in te vullen en lezen en schrijven, taalspelletjes te doen, koffie te drinken en bijvoorbeeld te oefenen op de laptop. Het taalcafé heeft met name ook een sociale functie. In de praktijk wordt het samen zijn belangrijker gevonden dan dat er wordt gewerkt aan verbetering of het onderhouden van het niveau van de Nederlandse taal. Het taalcafé werkt vraaggericht. Als mensen komen met vragen over lezen en schrijven of zij kunnen een formulier niet goed lezen, dan worden ze hierbij geholpen door vrijwilligers. Binnen de gemeenten BMW heeft Humanitas een taalcafé opgezet waar goed gebruik van wordt gemaakt. Het taalcafé kan worden gezien als één van de taalactiviteiten die wordt aangeboden binnen BMW. Deze taalactiviteiten vullen elkaar goed aan.

Werkplein Ability

Met de uitvoeringsorganisatie Werkplein Ability is in 2017 gesproken over de mogelijkheid om het huidige uitkeringsbestand van Werkplein Ability te screenen op laaggeletterdheid. Werkplein Ability heeft aangegeven hier welwillend tegenover te staan. Afgelopen jaar is deze screening echter nog onvoldoende van de grond gekomen. Het plan was in eerste instantie om in 2017 gefaseerd het uitkeringsbestand BMW op laaggeletterdheid in kaart te brengen. In de praktijk is dit nog niet haalbaar gebleken. Het werven van vrijwilligers, het matchen van klanten en vrijwilligers, het afnemen van de taalmeters en de afstemming tussen de verschillende ketenpartners blijkt complexer dan was verwacht en kost veel tijd. Samen met Werkplein Ability wordt nu steeds gekeken naar wat mogelijk is en wanneer en op welke manier de Taalmeter op een goede manier kan worden ingezet. Dat gaat niet met grote aantallen tegelijk maar wel gestaag met kleinere groepen klanten die daar klaar voor zijn. Tot nu toe zijn er in totaal 26 mensen gescreend met de taalmeter. Dat is nog veel te weinig en hiermee is de doelstelling voor 2017 niet behaald. Maar alle partijen zijn nu beter op elkaar ingespeeld en er wordt voor 2018 een flink stijgende lijn verwacht.

Taalactiviteiten

De verschillende partners hebben naast het aanbod van het taalhuis ook bijna allemaal nog hun eigen aanbod op het gebied van taal en laaggeletterdheid. Het is de bedoeling dat het taalhuis al deze activiteiten in kaart brengt en mensen doorverwijst naar die activiteiten die op dat moment het beste passen. Mensen kunnen ook gebruik maken van meerdere faciliteiten tegelijkertijd. Daarnaast is het van belang dat de partners van elkaar goed weten wat zij allemaal te bieden hebben op het gebied van taal en laaggeletterdheid en dat de activiteiten elkaar goed aanvullen en versterken.

Doelstellingen verlenging pilot Opzet taalhuizen BMW 2018

- November 2017 starten taalhuis in gemeente Winsum
- Januari/februari 2018 met alle ketenpartners gezamenlijk een beknopt uitvoeringsplan schrijven voor 2018 waarin wordt beschreven wie welke taken op zich neemt binnen het taalhuis, wie waarvoor verantwoordelijk is, hoe het vervolg in Bedum en De Marne opgepakt gaat worden en op welke manier de taalmeter zal worden ingezet en het uitkeringsbestand zal worden gescreend op laaggeletterdheid.
- Mei/Juni 2018: starten met een taalhuis in de gemeenten Bedum en De Marne en hierbij de ervaringen van de taalhuizen in de gemeenten Eemsum en Winsum meenemen.
- In 2018 fasegewijs zo veel mogelijk bijstandsgerechtigden van BMW die een taalniveau hebben dat lager is dan MBO3 screenen op laaggeletterdheid en de laaggeletterden die hieruit naar voren komen een concreet taalaanbod doen.
- In 2018 tussen de 80 en 100 laaggeletterden een passend taalaanbod doen. Dit aantal sluit aan bij de ambitie van de provincie Groningen om in de periode van 2016-2020 5% van de laaggeletterden te bereiken en hen scholing op maat te bieden.

- Eind 2018: de opzet van de taalhuizen BMW E evalueren en een plan maken voor de toekomst van de taalhuizen in Het Hogeland voor 2019 en verder (de evaluatie die was gepland voor eind 2017 is met de verlenging van de pilot een jaar opgeschoven).
- Er voor zorgen dat vrijwilligers goed worden getraind en begeleid waardoor vanaf eind 2018 een deel van de taken van de taalcoördinator kunnen worden overgenomen. De verwachting is dat het aantal uren coördinatie hierdoor in de toekomst naar beneden kan worden bijgesteld.